

JÄRELEVALVE AASTARAAMAT

Auditortegevuse järelevalve nõukogu
2014 – 2015

Sisukord

Sisukord	3
----------------	---

Eessõna	5
---------------	---

I Avalik järelevalve

1. Järelevalve lühitutvustus	8
2. Järelevalveorgan ja järelevalve teostajad	9
3. Peamiste järelevalve toimingute kokkuvõte	11
4. AJN-i tööplaan 2015./2016. aastaks	23

II Avatult avalikust järelevalvest

III Audiitorteenuste turg

1. Audiitorteenuste turg ja turukäive	30
2. Muutused turusegmentides ja nende vahel	34
3. KVK tulemuste jagunemine AEV segmentidesse	37

Eessõna

Hea lugeja!

Käesolev on audiitortevuse järelevalve nõukogu (AJN) aastaraamat tagasivaatega perioodile 1. juulist 2014 kuni 30. juunini 2015.

AJN-i tegemised on oma spetsiifikast tulenevalt kaetud suures osas järelevalve saladusega, millest tingituna ei ole need reeglina avalikkusele nähtavad. Viimane aga ei tähenda, et järelevalvet ei teostata. Pea aasta aega AJN-i esimehena tegutsenuna võin kinnitada, et järelevalvet tehakse olemasolevat inimressurssi võimalikult efektiivselt rakendades, intensiivselt ning parimate teadmiste alusel. Tänapäevane AJN-i koosseis ning järelevalve tegevusse kaasatud inimesed on tugevad professionaalid, kes muudavad oma teadmistega avaliku järelevalve tugevaks ühtseks jõuks. Suur tänu neile järelevalve teostamise eest!

Sel aastal keskendub aastaraamat pisut rohkem AJN-i peamiste tegevuste üldistatud kujul selgitamisele. Seda eesmärgil, et järelevalvet paremini mõistetakse ja anda konstruktiivset tagasisidet eelnenud aasta lõikes. Sõna saavad ka Rahandusministeeriumi ja Audiitorkogu esindajad. Aastaraamatus on AJN-i 2015./2016. aasta tööplaan ning ülevaade audiitortevuse turust.

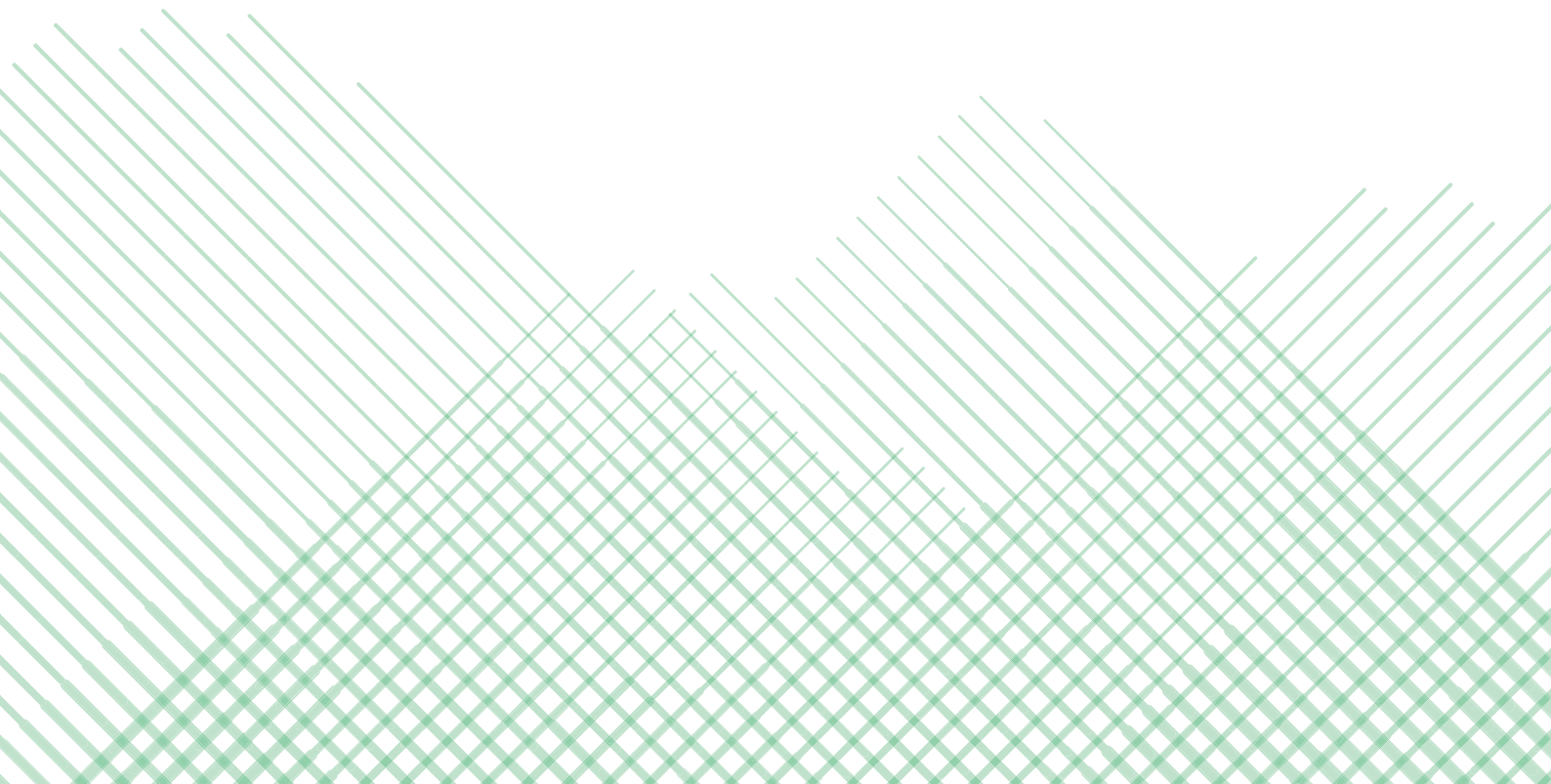
Huvitavat lugemist!

Siim Tammer

Audiitortevuse järelevalve nõukogu esimees

I AVALIK JÄRELEVALVE

1. Järelevalve lühitutvustus

AJN on seadusest tulenevalt Audiitorkogu sõltumatu organ, mille ülesanne on korraldada järelevalvet avalikes huvides ning võtta kasutusele meetmeid audiitortegevuse arengule eelduste loomiseks, vandeaudiitori kutsetegevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks.

Audiitortegevuse seaduse (*AudS*) § 121 lõike 4 kohaselt on Audiitorkogu liikmed ja *AudS* § 30¹ lõike 1 kohaselt registreeritud vandeaudiitorid allutatud järelevalvele. Järelevalve hõlmab muuhulgas kutseühendusesisest kvaliteedikontrolli, distsiplinaarmenetlust ning kaebuste menetlemist ja uurimist.

AJN-i detailsem pädevus ja ülesanded on reguleeritud *AudS* §-s 124. AJN-i pädevuses on ka järelevalve korraldamine ja juhtimine; olulisemate Audiitorkogu otsuste kinnitamine; seaduses nimetatud kutseeksamit puudutavate otsuste tegemine; järelevalve teostamine distsiplinaarmenetluse, kaebuse menetlemise ja vandeaudiitorite täiendusõppe valdkonnas. Samuti võtab AJN vastu vandeaudiitori vande, kehtestab vandeaudiitori liikmemaksu suuruse ja tegevusloamaksu määra ning teeb otsused seoses kutse äravõtmisega.

AJN-i pädevus ja tegevus tuleneb *AudS*-ist ning *AudS* § 121 lõike 3 alusel kehtestatud rahandusministri 17. märtsi 2010 määrusest nr 19 „Audiitortegevuse järelevalve nõukogu töökord“ (*AJN-i* töökord).

AJN töökorra § 5 kohaselt on AJN-i peamiseks töövormiks koosolek. Lähtudes AJN-i töökorra paragrahvidest 11 ja 12, teeb AJN otsuseid koosolekul või koosolekut kokku kutsumata, kaughääletuse kaudu.

Perioodil 1. juulist 2014 kuni 30. juunini 2015 (*aruandeperiood*) olid AJN-i tulud 215 929 eurot ja kulud 220 712 eurot. Olemasolevast reservist kaeti tulusid ületav kulu.

2. Järelevalveorgan ja järelevalve teostajad

2.1 Audiitortevuse järelevalve nõukogu

Järelevalve nõukogu esimese koosseisu AudS § 127 lõikes 1 nimetatud viieaastane volituste tähtaja lõppemine tõi kaasa uue AJN-i koosseisu. Rahandusministri käskkirjaga 24. novembrist 2014 nimetati 1. detsembrist 2014 Siim Tammer AJN-i esimeheks ja Gaili Parts AJN-i liikmeks.

Rahandusministri käskkirjaga 19. märtsist 2015 nimetati uus AJN-i koosseis:

1. **Siim Tammer** (esimees, Finantsinspektsiooni õigusosakonna juht);
2. **Sale Ajalik** (Riigikontrolli finantsauditi osakonna auditijuht);
3. **Kai Härmand** (Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekanter);
4. **Uku Liivamets** (Finantsinspektsiooni regulatsioonide ja aruandluse divisjoni usaldatavusnormatiivide spetsialist);
5. **Priit Möldre** (Assertum Audit OÜ audiitor);
6. **Gaili Parts** (Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna jurist);
7. **Andres Root** (KPMG Baltics OÜ partner 1992 kuni 30. september 2015).

AJN-i liikme volitused kehtivad viis aastat nõukogu liikmeks nimetamisest arvates.

2.2 Järelevalve teostamisega igapäevaselt otseselt seotud isikud

AJN-i tegevusega on vahetult seotud Audiitorkogus järelevalvespetsialistina töötav **Eve Kippar**. Järelevalvespetsialisti peamiseks tööülesandeks on AJN-i juriidiline teenindamine, koosolekute korraldamine ning järelevalve protsesside haldamine.

Suure panuse audiitortevuse järelevalvesse annavad **Tuuli Kattago** ja **Ulvi Sloog**, kes töötavad Audiitorkogus kvaliteedikontrolli spetsialistidena. Kvaliteedikontrolli spetsialisti peamiseks tööülesandeks on osalemine kutseühendusesisese kvaliteedikontrolli (KVK) tööühma liikmena Audiitorkogu liikmete kvaliteedikontrolli teostamisel. Tuuli Kattago ja Ulvi Sloog tegutsevad ka teistes kutseühendusesisestes järelevalvemenetlustes ning *European Audit Inspection Group*'i kohtumistel, edastades AJN-i liikmetele ajakohast informatsiooni Euroopa audiitortevuse järelevalve suundadest ja tulemustest.

Eksamikomisjoni tegevust ja selle asjaajamist korraldab eksamikomisjoni esimees **Marika Taal**.

Siim Tammer
Esimees,
Finantsinspektsiooni
õigusosakonna juht

Sale Ajalik
Riigikontrolli
finantsauditi
osakonna auditijuht

Priit Möldre
Assertum Audit OÜ
audiitor

Kai Härmand
Justiitsministeeriumi
õiguspoliitika
asekantsler

Gaili Parts
Rahandusministeeriumi
ettevõtluse ja
arvestuspoliitika
osakonna jurist

Uku Liivamets
Finantsinspektsiooni
regulatsioonide ja
aruandluse divisjoni
usaldusnormatiivide
spetsialist

Andres Root
KPMG Baltics OÜ
partner 1992 kuni
30. september 2015

3. Peamiste järelevalve toimingute kokkuvõte

Alljärgnevalt esitame AJN-i tegevus ja tulemuslikkuse ülevaate aruandeperioodil koos asjakohaste ja praktiliste selgitustega.

3.1 Üldine statistika AJN-i otsuste kohta

Aruandeperioodil on toimunud 11 AJN-i koosolekut ja 18 kaughääletust. AJN on koosolekutel arutanud 32 järelevalvega seotud teemat ja vastu võtnud 106 otsust. Kaughääletuse teel on vastu võetud 20 otsust, millest enamiku moodustavad kutseeksami tulemuste kinnitamise otsused (13 koondotsust). Samuti on kaughääletuse kaudu otsustatud kutsest loobumise avalduste rahuldamist ning muid AJN-i pädevuses olevaid järelevalvega seotud küsimusi (7 otsust).

Lisaks vahetule ning infosüsteemide kaudu suhtlemisele Audiitorkogu juhatuse ja Rahandusministeeriumiga on AJN aruandeaasta jooksul edastanud ametiasutustele ja organitele, sh Audiitorkogu juhatusele, 8 ametlikku audiitortevuse järelevalvega seotud pöördumist, mille peamisteks eesmärkideks on olnud audiitortevuse järelevalve efektiivsuse suurendamine, järelevalvemenetlustes menetlusaluste isikute

võrdse kohtlemise tagamine ning avaliku huvi kaitsmine.

3.2 Kutseeksami korraldamine

AudS § 124 lõike 2 punkti 1 kohaselt on AJN-i ülesandeks kutseeksami korraldamine. Lähtudes AudS § 124 lõike 1 punktidest 4, 10, 11 ja 12 on seoses kutseeksamite korraldamisega AJN-i pädevuses kutseeksami küsimuste ja näidisvastuste avalikkusele kättesaadavaks tegemine; eksamikomisjoni liikmete ja esimehe nimetamine ning tagasikutsumine; kutse taotleja või korduseksamile suunatu kutseeksamile lubamise ning kutseeksami sooritamise üle otsustamine.

Eksamikomisjon moodustatakse vähemalt viieliikmelisena. Eksamikomisjoni liikmed ja esimehe nimetab ning kutsub tagasi AJN. Eksamikomisjoni liikme volituste tähtaeg on kolm aastat alates liikmeks nimetamisest. Eksamikomisjoni töökord sätestatakse kutseeksami korras.

Aruandeperioodil kuulusid eksamikomisjoni: **Eeli Lääne, Sander Kallasmaa, Maire**

Otsus-Carpenter, Marten Amjärv, Laile Kaasik, Ivi Kärt, Heli Jalakas, Triin Tats, Märt-Martin Arengu ja Marika Taal (esimees).

Kutseksam toimus eelmisel majandusaastal Tallinnas Rahandusministeeriumi I korruse arvutiklassis (Suur-Ameerika 1), ning alates 25. märtsist 2015 toimus kutseksam Tallinnas, Rahandusministeeriumi II korruse arvutiklassis (Endla 13). Alates 1. septembrist 2015 toimub kutseksam Tallinnas töövaidluskomisjoni hoone III korruse arvutiklassis (Endla 10 a).

Kutseksami sooritamine eeldab alljärgneva kaheksa eksamimooduli rahuldavat, st 60 palli või rohkema saamist.

Kutseksami moodulid on:

1. Eesti hea raamatupidamise tava alamosa – *EHRT-moodul*;
2. rahvusvahelised finantsaruandluse standardid – *IFRS-moodul*;
3. rahanduse ja juhtimise alamosa – *R- ja J-moodul*;
4. arvestusala õiguse alamosa – *AÕ-moodul*;
5. vandeaudiitori kutsetegevuse standardite alamosa üldosa – *VKS-üldosa moodul*;
6. vandeaudiitori kutsetegevuse standardite alamosa ISA – *VKS-ISA moodul*;
7. vandeaudiitoriõiguse alamosa – *VÕ-moodul*;
8. isiksuseomaduste sobivuse hindamine – *IK-essee*.

Riigi- ja haldusõiguse alamosa (avaliku õiguse eriosa), RHÕ-mooduli sooritamisel annab rahandusminister AJN-i ettepanekul vandeaudiitorile avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme.

AJN-i pädevuses on kutse taotleja eksamile lubamise üle otsustamine. AJN võib eksamineeritavat kutseksamile mitte lubada, kui ta ei vasta AudS § 20 lõike 1 punktides 1 ja 3 ning lõikes 2 sätestatud nõuetele; ei täida AudS § 23

lõikes 5 sätestatud kohustust; ei ole hea mainega või pole usaldusväärne.

AJN on aruandeperioodil vandeaudiitori kutseksamile lubanud 13 taotlejat. Ühel juhul ei lubatud taotlejat eksamile, sest täitamata oli AudS § 20 lõikes 2 sätestatud praktiseerimise nõue.

AJN peab oluliseks arvestusala eksperdi kutseksami uuendamist, mis on planeeritud läbi viia kolmes etapis. AJN otsustas 26. märtsil 2015 toimunud koosolekul kinnitada esimese etapi kutseksami küsimuste ja ülesannete muudatused ning teha need hiljemalt 29. mail 2015 avalikkusele kättesaadavaks. Muudatused olid peasjalikult tehnilist laadi ning ümber tehti 108 küsimust ja ülesannet. Teises etapis on planeeritud küsimuste ja ülesannete sisuliste muudatuste kinnitamine ning kolmandas etapis uute eksamiküsimuste ja ülesannete kinnitamine.

AudS § 21 lõike 4 teisest lausest tulenevalt tehakse avalikkusele kättesaadavaks kõik kutseksami küsimused ja ülesanded ning kuni pooled näidisvastustest. Kutseksami küsimused ja osa avalikustamisele kuuluvatest näidisvastustest on avaldatud audiitortegevuse portaalis.

Aruandeperioodil sooritati kokku 231 eksamit keskmise tulemusega 80,3%. Mittesooritanute osakaal oli 19,9%.

Kutseksami keskmine tulemus kõikide moodulite lõikes on vähenenud aasta-aastalt. Nii ka käesoleval aruandeperioodil, kus keskmine tulemus langes 83%-lt 80,3%-le. Mittesooritajate osatähtsus on kasvanud aastaga pea 2 korda, jõudes *ca* 10% tasemelt *ca* 20% tasemele.

Tulenevalt rahandusministri 15.07.2011 määruse nr 39 „Kutseksami kord“ § 17 lõikest 4, otsustab

Tabel 1. Vandeaudiitori kutseeksami moodulite sooritamine 2013-2015

Moodul		EHRT	IFRS	RJ	AÕ	VKS üld	VKS ISA	VÕ	Essee	RHÕ	Keskmine/kokku
2013/2014	Keskmine	76,6	75,3	84,4	84,4	86,7	72,9	91,8	x	91,9	83,0
	Min	44,1	37,2	0	60	0	0	50	x	0	
	Max	96,7	98,9	100	96,7	100	100	100	x	100	
	Standardhälve	21,1	14,9	19,7	11,1	15,3	16,3	6,4	x	17	
	Sooritusi	62	49	47	35	41	34	46	45	74	433
	sh alla 60	9	9	3	0	1	4	1	16	2	45
	Mittesooritatud %	14,5%	18,4%	6,4%	0,0%	2,4%	11,8%	2,2%	35,6%	2,7%	10,4%
2014/2015	Keskmine	65,8	68	78,1	85,3	86,5	72,6	93,6	x	92,3	80,3
	Min	27	35	52	63,3	58,9	36,4	55	x	65	
	Max	99	92	100	100	100	88,2	100	x	100	
	Standardhälve	18,5	17,6	15,6	10	11,2	14,2	12,4	x	10	
	Sooritusi	30	28	20	18	23	26	22	42	22	231
	sh alla 60	9	9	4	0	1	4	1	18	0	46
	Mittesooritatud %	30,0%	32,1%	20%	0	4,4%	15,4%	4,6%	42,9%	0,0%	19,9%

AJN siseaudiitori eriosa alamosa kutseeksami sooritatuse üle. AJN on eelmisel majandusaastal otsustanud 13 avaliku sektori siseaudiitori alamosa eksami (CGAP) tulemuse sooritatuse üle.

Suurem osa mittesooritusi oli IK-essee, IFRS- ja EHRT-mooduli eksamitel.

IK-essee

Kutseeksami mittesoorituste kõige suurem osakaal puudutab IK-esseed, kuid ilmselgelt peavad vandeaudiitori kutse omajad oskama ennast selgelt väljendada nii kõnes kui kirjas. Eksamikomisjon lähtub esseede hindamisel auditiortegevuse portaali kaudu teatavaks tehtud ja enne eksamit eksamineeritava edastatud hindamise juhendist.

Esseed hinnatakse järgnevatel lõigetes:

- struktuur ja loogilisus (*max* 5 punkti 40-st, st 12,5%);

- stiil, keeleline korrektsus (*max* 5 punkti 40-st, st 12,5 %);
- teoreetiline käsitlus (*max* 10 punkti 40-st, st 25%);
- arutlemise ja näidete toomise oskus (tuua 2 näidet) (*max* 10 punkti 40-st, st 25%);
- analüüs, põhjendused, järeldused (*max* 10 punkti 40-st, st 25%).

Üheks suuremaks essee mooduli mitteläbimise põhjuseks on olnud eelnimetatud juhendi nõuete mittejärgimine, st esseel puudub kas struktuur, teoreetiline käsitlus, arutelu, näidete osa vms. Seetõttu on asjakohane essee kirjutajatel ebaõnnestumiste vältimiseks lähtuda avalikustatud hindamise kriteeriumitest.

AJN otsustas 17. detsembril 2014 määrata vandeaudiitori kutsetegevuseks vajalike eksamineeritava isiksuseomaduste sobivuse hindamiseks sooritatava essee teemadeks senise ühe teema asemel kolm alljärgnevat teemat:

- Vandeaudiitori sõltumatus – koht kutsetegevuses ja selle minetamine;
- Piiratud *versus* põhjendatud kindlustunne vandeaudiitori kutsetegevuses;
- Vandeaudiitori kutsetegevus ja avalik huvi.

IK-essee mooduli sooritamiseks valib eksamineeritav eksami sooritamise kohas juhuvaliku alusel ühe essee teema kolmest eelpool nimetatust. AJN-i vastav otsus jõustus 1. aprillil 2015.

IFRS ja EHRT

Samuti on osutunud eksamitel keerukamaks IFRS- ja EHRT-moodulite sooritamine. IFRS-mooduli sooritamise ebaõnnestumise põhjused võib kokku võtta lühidalt järgnevalt: ülesanded on jäänud lahendamata; lahendus- või arvutuskäik on vale või puudub; vead esinevad bilansi või koondkasumiaruande koostamisel (nt bilanss ei ole tasakaalus, varade, kohustuse või omakapitali korrigeerimised valed jne). EHRT-mooduli sooritamise ebaõnnestumise põhjusteks on ülesande valesti või osaline lahendamine, sh vale arvutuskäik või kajastused, vastuse lünklikkus jne.

3.3 Kutse andmine ja lõpetamine

AudS § 124 lõike 1 punktide 13, 14 ja 19 kohaselt on AJN-i pädevuses valdkonna eest vastutavale ministrile ettepaneku tegemine vandeaudiitori kutse andmiseks, kutse äravõtmiseks AudS § 32 lõikes 4 nimetatud juhtudel ning avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme andmiseks. Samuti kuulub AJN-i pädevusse kutse äravõtmine AudS § 32 lõike 1 alusel ja vandeaudiitori vande vastuvõtmine.

Kutse andmise ettepanekuid on AJN Rahandusministeeriumile teinud 21 isiku kohta ja kutsetaseme andmise ettepaneku 10 isiku

kohta. Aruandeaastal võttis AJN vastu 21 vandeaudiitori vannet.

AJN on vandeaudiitori avalduse alusel võtnud ära 8 isiku vandeaudiitori kutse. Ühel korral on kutse lõpetamise avaldus jäänud rahuldamata AudS § 32 lõikest 2 tulenevalt, mille kohaselt võib otsuse vandeaudiitori kutse äravõtmiseks vandeaudiitori avalduse alusel teha, kui vandeaudiitori või temaga seotud audiitorettevõtja suhtes alustatud kvaliteedikontrolli, distsipliinar-, kaebuse-, väärteo- või uurimismenetlus on lõpetatud.

Kolmel korral on AJN vandeaudiitori kutse ära võtnud AudS § 32 lõike 1 punkti 3 alusel vandeaudiitori Audiitorkogust väljaarvamise tõttu.

3.4 Audiitorkogu sisese regulatsiooni kinnitamine ja jõustumine

AJN kinnitas 22. oktoobril 2014 Audiitorkogu asjaajamiskorra. Audiitorkogu asjaajamiskord määrab kindlaks asjaajamise korraldamise ja dokumendihalduse põhinõuded Audiitorkogus. Sellega lõppes edukalt pikk Audiitorkogu sisene protsess.

3.5 Rahvusvaheline koostöö

EAIG-i (*European Audit Inspection Group*) peamine eesmärk on Euroopa riikide audiitortevuse järelevalve eest vastutavate organisatsioonide informeerimine olulistest audiitortevuse järelevalve teemadest, koostöö ning järelevalve järjepidevuse edendamine.

Kvaliteedikontrolli spetsialistid on osalenud aruandeperioodil 3 EAIG koosolekul. EAIG liikmeteks on 30 organisatsiooni, kes Euroopa Liidu liikmesriikides vastutavad avalikes

huvides korraldatava audiitortevuse järelevalve eest. EAIG töötab välja ühtset kontrollimetoodikat, mida Euroopa Liidu liikmesriikides audiitortevuse järelevalve eest vastutavad organisatsioonid saaksid tulevikus kasutada.

EAIG koosolekutel osalemine võimaldab AJN-il olla informeeritud viimastest audiitortevuse järelevalve arengutest ja osaleda diskussioonides. EAIG töös osalemine annab võimaluse sekunda ka standardite kujundamisesse. Samuti võimaldab saada ülevaate ISA standardite ja ISQC1 tõlgendamisest ning rakendamise kontrollimise kogemusest teistes maades.

EAIG eesmärgiks on luua Euroopa Liidu liikmesriikides audiitortevuse järelevalve eest vastutavate organisatsioonide jaoks olulistes küsimustes infovahetusvõrgustik. Selle liikmed jagavad omavahel infot nii kvaliteedikontrolli parima praktika ja tulemuste kui ka omas riigis läbi viidud uuringute ning analüüside kohta. Seetõttu on eelnimetatu suureks abiks audiitortevust reguleeriva seadusandluse arendamisel ja kasuks audiitortevuse järelevalve läbiviimisel.

AJN väärtustab kvaliteedikontrolli spetsialistide poolt rahvusvaheliselt saadud kogemust ning selle rakendamist järelevalve läbiviimisel.

3.6 Järelevalve korraldamine

AJN-i pädevuses on järelevalve korraldamine ja juhtimine; järelevalve kvaliteedikontrolli üle; järelevalve distsiplinaarmenetluse üle; järelevalve kaebuste menetlemise üle Audiitorkogu juhatuses; Audiitorkogu tegevuse kohta esitatud kaebuste menetlemine; uurimine AudS § 132 lõigete 1–4 alusel; Audiitorkogu juhatusel ettepanekute kooskõlastamine (kui see on seaduses ette nähtud); Audiitorkogu juhatusel

ettepanekute tegemine ja korralduste andmine (AudS § 124 lõike 1 punktid 1, 6, 7, 8, 25, 26, 29 ja 30).

3.6.1 Kvaliteedikontrolli läbiviimine

AudS § 136 lõigete 1-3 kohaselt on kutseühendusesisese kvaliteedikontrolli käigus Audiitorkogu eesmärgiks KVK-le allutatud isiku kontrolliperioodil osutatud audiitorteenuse õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitustele vastavuse kontrollimine. KVK-le on allutatud audiitorettevõtja, AudS § 81 lõikes 3 nimetatud isik ja kolmanda riigi registreeritud vandeaudiitor. KVK-d korraldab kvaliteedikontrolli korra alusel Audiitorkogu juhatus AJN-i juhtimise ja järelevalve all.

KVK-de läbiviimisel peab AJN oluliseks KVK tulemuste hindamiskaala ja põhimõtete jätkuvat detailiseerimist ja ühtlustamist, et kindlustada KVK-le allutatud isikute ühetaoline kohtlemine.

AJN kinnitas 17. septembri 2014 otsusega korralise kvaliteedikontrolli valimisse kuuluvate isikute nimekirja kontrolliperioodi 1. juuli 2009 – 30. juuni 2014 kohta. Valimisse kinnitatud isikute nimekirja kuulus 45 audiitorettevõtjat.

AJN otsustas 22. oktoobril 2014 arvata välja perioodil 1. juuli 2014 – 30. juuni 2015 läbi viidava kvaliteedikontrolli nimekirjast neli audiitorettevõtjat. Kuivõrd KVK-d viiakse läbi kutseühenduse siseselt, siis arvati eelnimetatud audiitorettevõtjad KVK nimekirjast välja Rahandusministeeriumi poolt tegevuslubade kehtetuks tunnistamise tõttu.

Eelmärgitud otsusega lisati perioodil 1. juuli 2014 – 30. juuni 2015 läbi viidava KVK nimekirja

kolm audiitorettevõtjat. Audiitorettevõtjad lisati korralise KVK valimisse kuuluvate isikute nimekirja riskipõhiselt, kuivõrd nende eelmise perioodi KVK ei olnud Audiitorkogu juhatus poolt lõpetatud valimi moodustamise kuupäevaks. Eelmise perioodi KVK tulemuse põhjal kuulusid need ettevõtjad seoses KVK nimisageduse suurendamisega järgmise perioodi KVK isikute nimekirja.

AJN otsustas 22. aprillil 2015 arvata välja veel kaks audiitorettevõtjat perioodil 1. juuli 2014 – 30. juuni 2015 läbi viidava kvaliteedikontrolli nimekirjast, seoses audiitorettevõtjate tegevuslubade kehtetuks tunnistamisega.

AJN kinnitas 16. juuni 2015 otsusega korralise KVK valimisse kuuluvate isikute nimekirja kontrolliperioodi 1. juuli 2009 – 30. juuni 2015 kohta. Valimisse kinnitatud isikute nimekirja kuulub 48 audiitorettevõtjat. KVK-d viiakse läbi perioodil 1. juuli 2015 – 30. juuni 2016.

KVK läbiviimisel valib KVK töörühm välja piisavalt suure ja esindusliku hulga audiitorettevõtjat kontrolliperioodil seaduse alusel esindanud vandeaudiitoreid, mis võimaldab põhjendatud kindlusega kontrollida KVK objekti, sh audiitorteenuse vastavust õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele. Valimisse võib kuuluda olenevalt asjaoludest 25% – 50% audiitorettevõtjat esindavatest vandeaudiitoritest, kuid mitte vähem kui üks vandeaudiitor.

Kvaliteedikontrolliks valitakse töörühma poolt välja ka piisavalt suur ja esinduslik hulk kontrollile allutatud isiku poolt kontrolliperioodil osutatud audiitorteenuseid, mis võimaldab põhjendatud kindlusega kontrollida audiitorteenuse vastavust õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele.

Audiitorteenuste valimi koostamisel võetakse arvesse võimalikult palju erinevaid kriteeriume, sh kliendilepingu sõlmimise aega; klienditüübi tunnust (nt avaliku huvi üksus); kliendi tegevuse mahtu (nt käive, vara, töötajate arv); kliendi tegevusvaldkonna keerukust või riskide hulka; kliendi olulisust audiitorettevõtja aspektis; kliendilepingu kestust; väljastatud aruannete hulka; partnerite ja vandeaudiitorite, samuti vandeaudiitori aruannet kaasallkirjastavate juhtivaudiitorite arvu; audiitorteenuse keerukust (nt IFRS-aruandlus, U.S GAAP); audiitorkontrolliga hõlmatud üksuse seoseid konsolideerimisgrupiga ning selle mõju (nt välisriigis reguleeritud turul kaubeldavale emettevõttele) ja kutsetegevuses osutatud erinevat tüüpi teenuseid (nt audit, ülevaatus, seonduva audiitorteenuse töövõttud).

Aruandeperioodil on Audiitorkogu juhatus läbi viinud ja lõpetanud 41 KVK-d, millest 15 korral vastas audiitorettevõtja audiitorteenuse kvaliteet nõuetele, võimalik täiustamine (roheline), 13 juhul leidis juhatus, et audiitorteenuse kvaliteet on vastuvõetav, esinesid puudused ja täiustamine on nõutav (kollane) ning 13 juhul asus juhatus seisukohale, et audiitorteenuse kvaliteedis esinesid märkimisväärsed puudused, oluline täiustamine on nõutav (punane).

Peamised puudused audiitorteenuse kvaliteedis

Audiitorteenuse kvaliteedis esinevateks märkimisväärsedeks puudusteks on praktikas loetud eelkõige alljärgnevat:

1. töövõtt ei ole läbi viidud asjakohases töövõtu raamistikus;
2. audiitor ei ole vastavuses finantsaruannete auditi töövõttudega seotud relevantsete eetikanõuetega, kaasa arvatud nendega, mis puudutavad sõltumatust;
3. audiitor ei ole vastavalt standardi nõuetele läbi viinud riskihindamise protseduure ja

Tabel 2. KVK valimi suurus 2011-2015 ja KVK tulemused

KVK	KVK kontrolli-periood	KVK läbiviimise periood	KVK valim	Läbiviidud KVK-d	KVK	KVK	KVK
1.	1.07.2009-30.06.2011	1.07.2011-30.06.2012	55	54	13 (24,1%)	25	16
2.	1.07.2009-30.06.2012	1.07.2012-30.06.2013	44	38	13 (34,2%)	16	9
3.	1.07.2009-30.06.2013	1.07.2013-30.06.2014	42	36	10 (27,8%)	13	13
4.	1.07.2009-30.06.2014	1.07.2014-30.06.2015	42	41	15 (36,6%)	13	13

planeeritud protseduuride ulatus ning ole-
mus ei vasta koostatud riskihinnangutele;

4. audiitor ei ole töövõttu planeerinud ja läbi viinud kutsealase skeptitsismiga ning on jätnud tähelepanuta asjaolud, mis võivad põhjustada finantsaruannete olulise väärkajastuse;
5. töövõtu dokumentatsioon on ebapiisav ning sellest ei nähtu teostatud protseduuri eesmärk, kirjeldus ja järeldus või protseduuri teostamist tõendavad detailid;
6. audiitor ei ole hankinud piisavat asjakohast tõendusmaterjali juhtkonna poolt finantsaruannete koostamisel kasutatud tegevuse jätkuvuse eelduse asjakohasusest ning teinud järeldust, kas esineb oluline ebakindlus majandusüksuse suutlikkuses jätkata tegutsemist;
7. puudub asjakohaselt allkirjastatud esitiskiri või on see allkirjastatud hiljem või oluliselt varem kui audiitori aruanne;
8. grupi auditi töövõttus on audiitor jätnud komponentide audiitoritele juhendid välja saatmata või muus osas rikkunud grupi finantsaruannete auditi standardi nõudeid, mille tulemusena on tõendusmaterjal komponentide kohta jäänud ebapiisavaks;
9. audiitor on väljastanud ebaõiget tüüpi sõltumatu vandearuande.

3.6.2 Nimisageduse muutus

AudS § 142 lõigete 1-3 kohaselt otsustab KVK sageduse suurendamise või vähendamise Audiitorkogu juhatus töörühma töö tulemustest lähtudes. Audiitorkogu juhatusel on õigus AudS § 137 lõikes 3 sätestatud KVK nimisagedust suurendada sageduseni vähemalt üks kord ühe aasta jooksul (edaspidi suurendatud sagedus), kui töörühma töö või distsiplinaarmenetluse tulemusel tuvastatakse olulisi rikkumisi, mis ei ole siiski piisavad, et teha ettepanekut Rahandusministeeriumile tegevusloa peatamiseks või lõpetamiseks. Kvaliteedikontrolli suurendatud sagedust võib Audiitorkogu juhatus vähendada pärast sellist kvaliteedikontrolli, mille käigus ei tuvastata olulisi rikkumisi.

Eeltoodust lähtudes on suurendatud nende audiitorettevõtjate KVK nimisagedust sageduseni ühe korrani ühe aasta jooksul ning uus KVK viiakse läbi järgmisel KVK läbiviimise perioodil nende puhul, kelle audiitorteenuse kvaliteedis esinesid märkimisväärsed puudused ning nõutav on oluline täiustamine.

3.6.3 Distiplinaarsüüteod

Audiitorkogu liikme distiplinaarsüüteod on sätestatud AudS § 144 lõigetes 1 ja 2. Audiitorkogu liikme distiplinaarsüütegudeks on AudS-is sätestatud Audiitorkogu liikme kohustuse süüline täitmata jätmine või mittenouetekohane täitmine, Audiitorkogu liikme tegevust reguleerivate muude õigusaktide, samuti Audiitorkogu või Rahandusministeeriumi otsuste täitmata jätmine või mittenouetekohane täitmine, kui selle rikkumise eest ei ole AudS-is ette nähtud kutse äravõtmist või tegevusloa kehtetuks tunnistamist.

AJN toetab ja hoiab praktikat, et KVK käigus tuvastatud audiitortegevuse kvaliteedis esinevate märkimisväärsete puuduste korral algatakse distiplinaarmenetlus ning menetlusalusele määratakse rikkumistega proportsionaalne distiplinaarkaristus. Põhjendatud võib olla (sõltuvalt asjaoludest) distiplinaarmenetluse algatamine ka KVK tulemuse korral, kus audiitorteenuse kvaliteet on vastuvõetav, kuid esinesid puudused ja täiustamine on nõutav.

Lähtudes AudS § 124 lõike 1 punktist 24 on AJN-i pädevuses Audiitorkogu juhatuse distiplinaarkaristuse määramise, distiplinaar-asja lõpetamise või algatamata jätmise otsuse kooskõlastamine.

Audiitorkogu juhatus on 2014./2015. majandusaastal algatanud 9 distiplinaarmenetlust, millest 8 on algatatud KVK tulemuste põhjal ja üks kaebuse menetluse tulemuste põhjal. KVK 2013./2014. majandusaasta tulemuste põhjal on algatatud 14 distiplinaarmenetlust, 21 distiplinaarmenetlust algatati täiendusõppekohustuse mittetäitmise tõttu ja üks kaebuse menetluse tulemuste põhjal.

Aruandeperioodil on AJN-ile edastatud kooskõlastamiseks kokku 23 juhatuse distiplinaar-

menetluse lõpetamise otsust. AJN on 8 korral juhatuse esialgse otsuse jätnud kooskõlastamata ning kooskõlastanud juhatuse otsused teisel või kolmandal korral. Kooskõlastamata jätmine on tingitud asjaolust, et kooskõlastamise menetluse käigus on AJN pidanud põhjendatuks otsust muuta.

Ühel juhul on juhatus esitanud kooskõlastamiseks ja AJN kooskõlastanud Audiitorkogu juhatuse distiplinaarmenetluse algatamata jätmise otsuse.

3.6.4 Tegevusloa kehtetuks tunnistamine

AudS § 87 lõike 4 punkti 1 kohaselt võib Rahandusministeerium tunnistada tegevusloa kehtetuks, kui audiitorettevõtja on kahe aasta jooksul korduvalt või olulisel määral rikkunud tema tegevust reguleerivates õigusaktides sätestatud. Seega ei ole korduvate ja oluliste rikkumiste korral tegemist distiplinaarsüütega AudS § 144 lõike 1 mõttes.

AudS § 87 lõikes 5 on sätestatud, et Audiitorkogu peab tegema AudS § 87 lõikes 4 nimetatud asjaolude ilmnemisel Rahandusministeeriumile ettepaneku tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks. Eeltoodu põhjal võib asuda seiskohale, et sellistel juhtudel on tegemist Audiitorkogu kohustusega avalikust huvist lähtudes sekkuda ning mitte võimaldada audiitorteenuste osutamist isikute poolt, kes korduvalt või olulisel määral rikuvad tema tegevust reguleerivates õigusaktides sätestatud.

AudS § 115 lõike 2 punktist 9 ja lõikest 6 tulevalt on järelevalve alal juhatuse pädevus teha Rahandusministeeriumile ettepanek AudS § 87 lõike 5 alusel. AudS § 115 lõike 2 punktis 9 sätestatud ettepanekud esitab juhatus

Rahandusministeeriumile pärast nende kooskõlastamist AJN-iga.

Aruandeperioodil on AJN kooskõlastustanud kolm juhatuse ettepanekut audiitorettevõtja tegevusloa äravõtmiseks põhjusel, et audiitorettevõtja olid kahe aasta jooksul korduvalt või olulisel määral rikkunud tema tegevust reguleerivates õigusaktides sätestatud. KVK tulemusel tuvastati korduvalt audiitorettevõtja audiitoriteenuse osutamisel märkimisväärsed puudusi.

3.6.5 Vandeaudiitori kutse äravõtmine

AudS § 32 lõike 4 punktides 1 ja 3 on sätestatud muuhulgas, et valdkonna eest vastutav minister otsustab Audiitorkogu ettepanekul vandeaudiitori kutse äravõtmise vandeaudiitori tegevuse või kutsetegevuse aluste korduva ja olulise rikkumise korral ning seadusega vandeaudiitorile sätestatud nõuetele mittevastamise korral.

AudS § 124 lõike 1 punkti 13 kohaselt on AJN-i pädevuses valdkonna eest vastutavale ministrile ettepaneku tegemine kutse äravõtmiseks AudS § 32 lõikes 4 nimetatud juhtudel. Samuti on § 115 lõike 2 punktist 9 lähtudes juhatuse pädevuses teha Rahandusministeeriumile ettepanek AudS § 32 lõike 4 alusel vandeaudiitori kutse äravõtmiseks.

AudS § 39 lõigete 1 ja 2 kohaselt peab vandeaudiitor järgima kutse-eetika aluseid, mis sätestatakse vastavalt AudS §-le 46 eetikakoodeksis. Vandeaudiitor peab olema hea mainega ja usaldusväärne. Tulenevalt AudS § 39 lõike 3 punktist 3 tuleb pidada vandeaudiitori mainet või usaldusväärset igal juhul kahjustatuks isikul, kelle varasem õigusvastane tegevus või tegevusetus on kaasa toonud äriühingu pankroti, sundlõpetamise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise. Samuti juhul, kui pankroti väljakuulutamistest

või sundlõpetamisel kohtu poolt likvideerija määramisest või tegevusloa kehtetuks tunnistamisest on möödunud vähem kui kolm aastat või kui karistusandmed pole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud.

AJN-i senine praktika toetab arusaama, et juhul kui audiitorettevõtja kaudu tegutseb vaid üks vandeaudiitor, kelle poolt osutatud kutsetegevuse puudustest tingitult tunnistab Rahandusministeerium audiitorettevõtja tegevusloa kehtetuks, on ka audiitori maine ja usaldusväärsus kahjustatud otsese põhjusliku seose tõttu. Edaspidiste rikkumiste ärahoidmiseks on avalikes huvides sellistel juhtudel põhjendatud Rahandusministeeriumile kutse äravõtmiseks ettepaneku tegemine.

Aruandeperioodil on AJN kooskõlastanud ühe Audiitorkogu juhatuse ettepaneku vandeaudiitori kutse äravõtmiseks vandeaudiitorile sätestatud nõuetele mittevastamise tõttu. Lisaks on AJN teinud aruandeperioodil samal põhjusel Rahandusministeeriumile ettepaneku kolme vandeaudiitori kutse äravõtmiseks.

3.6.6 Uurimismenetlused

Tulenevalt AudS §-st 132 on AJN aruandeperioodil läbi viinud ja lõpetanud viis uurimismenetlust. AJN on võtnud vastu otsuse kahe vaidavalduse osas ning ühel korral menetlenud kutseeksami tulemuse vaidlustamise avaldust.

3.6.7 Liikme- ja tegevusloamaks

AudS § 105 lõige 1 punkti 1 kohaselt moodustub Audiitorkogu vara liikmete kohustuslikust liikmemaksust. Kohustusliku liikmemaksu arvelt kaetakse muuhulgas Audiitorkogu järelevalve tegevuskulud.

AudS § 106 lõige 1 punktide 1 ja 2 kohaselt on Audiitorkogu liikme kohustuslik liikmemaks kaheosaline, koosnedes vandeaudiitori liikmemaksust ja tegevusloaga liikme liikmemaksust (tegevusloamaks). Eelnimetatud paragrahvi lõigetest 2 ja 3 tulenevalt on liikmemaksu arvestusperiood Audiitorkogu majandusaasta.

Liikmemaksu suurus kehtestatakse arvestusperioodiks oleva Audiitorkogu majandusaasta kohta. Liikmelisus seoses liikmemaksu tasumise kohustusega määratakse kindlaks liikmemaksu arvestusperioodiks oleva majandusaasta 1. juuli seisuga.

Tegevusloamaksu on kohustatud tasuma audiitorettevõtja. Vandeaudiitor on kohustatud tasuma vandeaudiitori liikmemaksu. Vandeaudiitori liikmemaksu võib tasuda organisatsioon, kus vandeaudiitor töötab.

AJN otsustas 17. septembril 2014 kehtestada vandeaudiitori liikmemaksu suuruse ja tegevusloamaksu määra.

Perioodi 1. juuli 2014 – 30. juuni 2015 liikmemaksu arvestusperioodiks olevaks vandeaudiitori liikmemaksu suuruseks kehtestati 64 eurot ja tegevusloamaksu määraks 1% audiitorettevõtja liikmemaksu arvestusperioodile eelneva liikmemaksu arvestusperioodi summaarsest AudS § 81 lõikes 1 nimetatud tegevusloa alusel osutatud audiitorteenuste müügitulust, mida kajastatakse AudS § 157 kohases tegevusaruandes.

AJN asus eelarvet analüüsides liikmemaksu suuruse ja tegevusloamaksu määra kehtestamisel seisukohale, et järgnevatel aastatel võib olla vajalik senist rahastamismudelit muuta selliselt, et osa tegevusloamaksust laekuvatest vahenditest suunataks järelevalve rahastamiseks.

3.7 Avalduste menetlemine

3.7.1 Liikmemaksu tasumise kohustusest vabastamine

AJN-ile on aruandeperioodil edastatud Audiitorkogu liikmemaksust vabastamiseks 8 avaldust, millest on rahuldatud 6.

AudS § 106 lõike 10 kohaselt võib AJN mõjuval põhjusel otsustada Audiitorkogu liikme liikmemaksu tasumise tähtpäeva muutmise ja vandeaudiitori liikmemaksu või tegevusloamaksu määra alandamise. Määratlemata õigusmõiste „mõjuv põhjus“ sisustamise otsustab AJN kaalutusõiguse alusel, teostades seda kooskõlas kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega sh võrdse kohtlemise põhimõttega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve.

Võttes arvesse, et AudS § 106 lõike 1 punktis 2 sätestatud liikmemaksu tasumise kohustuse on seaduseandja sidunud Audiitorkogu liikmelisusega, mitte audiitorteenuse osutamisega, ei ole AJN audiitorteenuse mitteosutamist lugenud üldjuhul AudS § 106 lõike 10 kohaseks mõjuvaks põhjuseks Audiitorkogu liikmemaksu tasumise tähtpäeva muutmisel ja liikmemaksu või tegevusloamaksu määra alandamisel (sh liikmemaksust vabastamisel).

Küll on erandina mõjuva põhjusena vandeaudiitori liikmemaksu tasumise kohustusest vabastamisel AJN käsitlenud audiitorteenuse mitteosutamist rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel viibimise tõttu, kasutades sama staatuste kataloogi, mis on sätestatud AudS § 42 lõikes 6. AudS § 42 lõike 6 kohaselt ei kohaldata AudS §-is 42 vandeaudiitori kohta sätestatud rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel viibijale.

3.7.2 Vandeaudiitori täiendusõppe kohustusest vabastamine

Vandeaudiitori täiendusõppe kohustusest vabastamiseks on aruandeperioodil esitatud 4 avaldust, millest on rahuldatud 1.

Täiendusõppe eesmärk on tagada kutsealaste teenuste osutamisel kutsetegevuse kvaliteet ja vajalik kompetents läbi kõikide spetsiifiliste rahvusvaheliste standardite tundmise, vajaliku ettevalmistuse ja teadmiste täiendamise. Kutsealastelt arvestusekspertidelt nõutakse nii kutsealase kompetentsi saavutamist kui selle säilitamist.

Kutsealaste arvestusalaekspertide eetikakoodeksist tulenev kutsealase kompetentsuse ja nõutava hoolsuse printsiip paneb kõikidele kutselistele arvestusekspertidele järgmised kohustused:

1. säilitada kutsealased teadmised ja oskused tasemel, mis on nõutav tagamaks, et klijendid või tööandjad saavad kompetentse kutsealase teenuse;
2. kutsealaste teenuste osutamisel tegutseda hoolsalt kooskõlas rakendatavate tehniliste ja kutsestandarditega.

Kutsealase kompetentsuse säilitamine nõuab teadlikkust ja arusaamist relevantsetest tehnilistest, kutsealastest ja ärioludest arengutest. Pidev erialane areng võimaldab kutselisel arvestuseksperdil välja arendada ja säilitada suutlikkus kutsealases keskkonnas kompetentselt tegutseda.

Kutsealaste arvestusalaekspertide eetikakoodeksist tulenev kompetentsuse ja nõutava hoolsuse printsiip on arvestusekspertide kutse-eetika põhiprintsiip, mida arvestuseksperdid peavad rakendama. Tegemist ei ole kutse-eetika põhimõttega, mida vandeaudiitorid võiksid täita

valikuliselt või tingimuslikult. Täiendusõppes osalemise kohustus täidab suures osas avaliku huvi kaitse eesmärki.

AudS § 144 lõike 2 punkti 3 kohaselt on täiendusõppe kohustuse rikkumine distsiplinaarsüütegu. Seadusandja on hinnanud täiendusõppe kohustuse mittetäitmist oluliseks rikkumiseks, mille eest võib distsiplinaarkaristuseks määrata märkuse, noomituse, rahatrahvi või rahatrahvi koos täiendavale kutseksamile suunamisega.

AudS-is sätestatu kohaselt on vandeaudiitor kohustatud täiendama oma teadmisi ja oskusi täiendusõppe korra kohaselt. Vandeaudiitor on kohustatud osalema Audiitorkogu tunnustatud või tema korraldatavas täiendusõppes valdkondades, mis on sätestatud AudS §-s 22, vähemalt 120 akadeemilise tunni ulatuses kolmeaastase arvestusperioodi jooksul. Nimetatud mahust vähemalt 48 akadeemilist tundi peab hõlmama Audiitorkogu korraldatav täiendusõpe. Eelnimetatud täiendusõppe kohustusest vähemalt 60 akadeemilist tundi peab vandeaudiitor täitma kahe aasta jooksul alates kolmeaastase arvestusperioodi algusest. Täiendusõppe arvestusperiood algab Audiitorkogu majandusaasta algusest (AudS § 42 lõiked 1, 3, 4 ja 7). AudS § 180 lõikes 3 on sätestatud, et AudS-i 1. jaanuaril 2015 jõustunud redaktsiooni § 42 lõikes 3 nimetatud kolmeaastast arvestusperioodi ja lõikes 4 nimetatud tingimust rakendatakse alates Audiitorkogu majandusaastast, mis algas 1. juulil 2013.

Seega on vandeaudiitor, tulenevalt AudS §-st 42, kohustatud osalema täiendusõppes kolme Audiitorkogu majandusaasta jooksul kokku 120 akadeemilise tunni ulatuses.

AudS § 42 lõike 6 punkt 3 sätestab, et AudS §-s 42 vandeaudiitori kohta sätestatud ei kohaldata muu mõjuva põhjuse tõttu AJN otsusega

täiendusõppe kohustusest vabastatud isikule. Eelnimetatud sättest tulenevalt on AJN-il pädevus vabastada vandeaudiitor täiendusõppe kohustusest muu mõjuva põhjuse tõttu. Mõjuva põhjuse olemasolu hindamisel lähtub AJN kaalutlusõigusest.

AJN ei ole lugenud mõjuvaks põhjuseks täiendusõppe läbimist täies ulatuses muudes institutsioonides, audiitorteenuse mitteosutamist ega iseõpet. Kuivõrd iseõppekohustus on lisakohustus AudS §-s 42 sätestatud vandeaudiitori täiendusõppe kohustusele, ei saa mõjuva põhjusena AudS §-s 42 sätestatud täiendusõppest vabastamisel arvesse võtta iseseisvale koolitusele (iseõppele) kulunud tunde.

Mõjuva põhjusena täiendusõppest vabastamiseks on AJN käsitletud vandeaudiitori magistri- ja doktorikraadi või sellega võrdsustatavat õpet AudS §-s 22 loetletud kutseeksami programmi teemadel läbitud tundide ulatuses. Samuti on AJN mõjuva põhjusena käsitletud vandeaudiitori viibimist välislähetuses, tingimusel, et audiitor täidab seaduses nõutud täiendusõppe kohustuse välisriigis.

4. AJN-i tööplaan 2015./2016. aastaks

AJN-i tööplaan hõlmab tegevusi vastavalt AudS §-is 124 sätestatule. AJN korraldab sõltumatut järelevalvet avalikes huvides ning võtab kasutusele meetmeid audiitortevuse arengu eelduste loomiseks, vandeaudiitori kutsetevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks.

Järgneval arvestusperioodil pööratakse suuri- mat tähelepanu järelevalve tegevusele (audiitorteenuse kvaliteedi parandamisele ja usaldusväärsuse tõstmisele) ning kutseeksami korraldamisele (efektiivsuse suurendamine).

AJN pöörab täiendavat tähelepanu ka korduvatele rikkumistele ja seadusest tulevatele sobivusnõuetele.

Eeltoodut aitab muuhulgas tagada Audiitorkogu juhatusega efektiivse koostöö jätkamine ja Audiitorkogu koolituste korraldamine valdkondades, mis kutseeksami tulemuste ja järelevalvemenetluste tulemuste analüüsist lähtudes osutuvad nõrkadeks.

4.1 Järelevalveline tegevus

Kvaliteedikontrolle on plaanitud läbi viia 48 audiitorettevõtja osas. See aitab tagada KVK nimisageduse nõude täitmise selliselt, et kõigi KVK-le allutatud isikute korraline kvaliteedikontroll saaks teostatud vähemalt seaduses sätestatud minimaalse sagedusega, mis on üldjuhul vähemalt üks kord kuue aasta jooksul.

Lähtudes AJN-ile teatavaks saanud asjaoludest või informatsioonist võib AJN vajadusel otsustada erakorraliste KVK-de läbiviimise. Erakorraline KVK on üks uurimismenetluse väljund, mille kaudu AJN saab välja selgitada menetluse olulised asjaolud ning kasutada meetmena vandeaudiitori kutsetevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks.

Audiitorteenuse kvaliteedi parandamisele aitab kaasa muuhulgas järelevalvemenetluste tulemuste ja suuremate ning korduvate rikkumiste analüüs, milles on vajalik välja selgitada (võrreldes eelnevate aruandeaastatega), millised valdkonnad audiitortevuses vajavad jätkuvalt suuremat tähelepanu (lisakoolitusi audiitoritele, kontrolle jne) ning millistes valdkondades on toimunud olulisemad paranemised või muudatused.

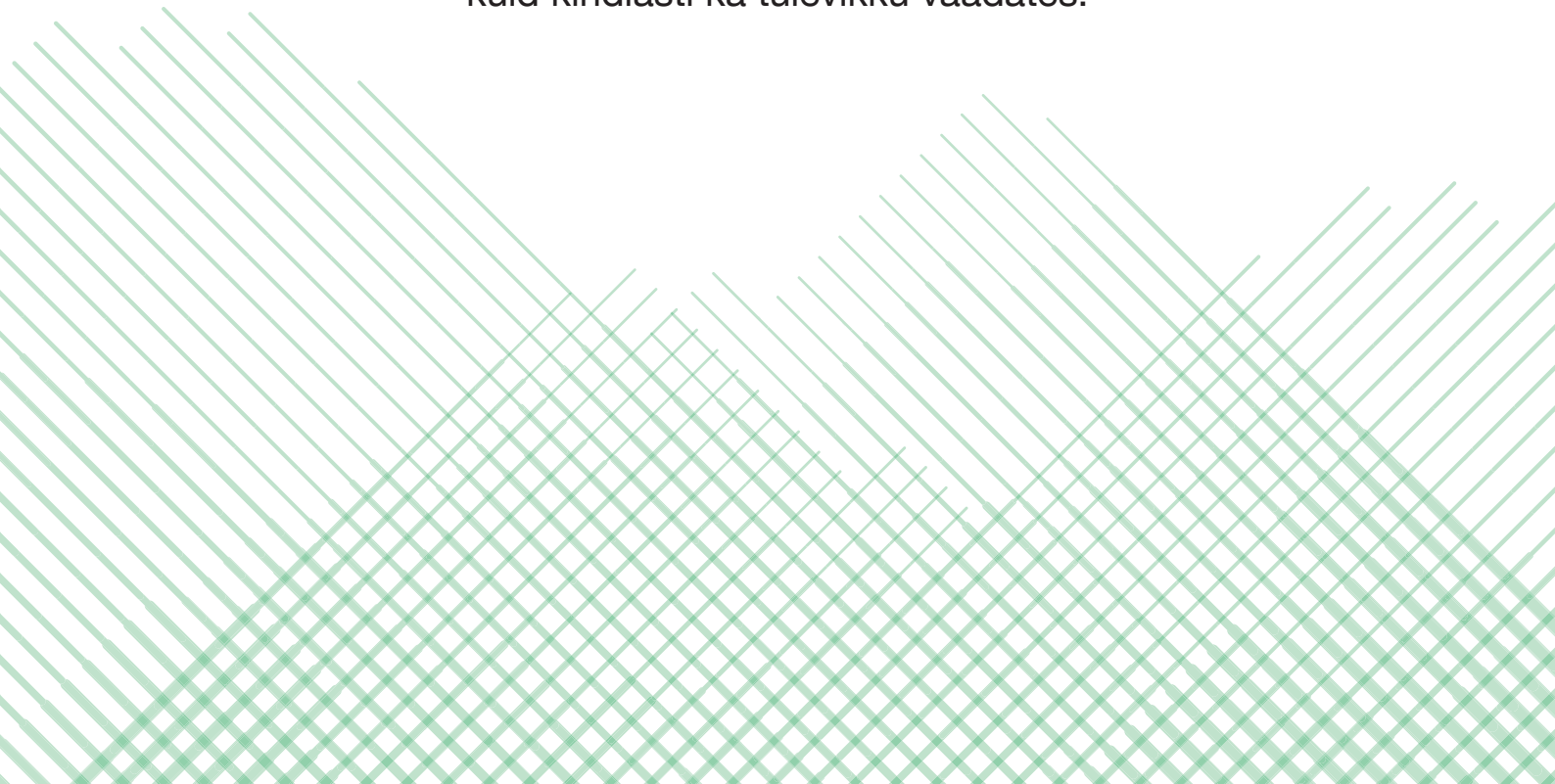
4.2 Kutseeksami korraldamine

AJN peab oluliseks, et kutseeksami korraldus oleks efektiivne ning kutsesse sisenevate van-deaudiitorite ettevalmistustase oleks kõrgel tasemel.

Eesmärgiks on vastavalt nõudlusele 1-2 päeval kuus võimaldada eksamineeritaval sooritada kutseeksamit. Plaanis on kutseksamiküsimuste ja vastuste uuendamine ning muutmine vastavalt muutunud oludele ja õiguslikule raamistikule.

II AVATULT AVALIKUST JÄRELEVALVEST

AJN on andnud sõna väga olulistele partneritele järelevalve teostamisel, Rahandusministeeriumile ja Audiitorkogule, eesmärgiga saada tagasisidet toimunust, kuid kindlasti ka tulevikku vaadates.

RAHANDUSMINISTEERIUM

Rahandusministeerium peab sobivaks, vajalikuks ja õigustatuks liikumist avaliku järelevalvesüsteemi finantseerimispõhimõtte juurde, kus kutseühenduse liikmed rahastavad kutseomavalitsuse eelarve kõrval järelevalveliste tegevuste eelarvest valdavalt osa. Tervitaksime kutseomavalitsuse sellist praktikat, kus parimat haldustava kujundades suunatakse osa tegevusloamaksust järelevalvelase tegevuse rahastamiseks kutseomavalitsuse kõrgeima organi otsusega juba alates 2015./2016. majandusaastast.

Kutseühendusesisese KVK tulemuste struktuur on olnud aastatel 2011–2015 praktiliselt muutumatu. KVK tulemustest on *ca* 1/3 olnud puudusteta ja *ca* 2/3 väiksemate või suuremate puudustega. Rahandusministeerium usub, et kutsetegevuse kvaliteedi hoidmisele ja audiitorteenuste turul väljakujunenud konkurentsiolukorra parandamisele aitaks märkimisväärselt kaasa aktiivsete ja senisest tõhusamate parandusmeetmete juurutamine ning asjakohaste sanktsioonide järjepidevam rakendamine, kuivõrd senised sammud ei ole oodatud preventiivset mõju avaldanud.

Selline tegevus vastaks igakülgsele avalik-õigusliku Audiitorkogu staatusele ja aitaks saavutada eesmärgi, mis on kutseühendusele sätestatud audiitortegevuse seaduses.

Märten Ross

Rahandusministeeriumi finantspoliitika ja välissuhete asekancler

Kurmet Ojamaa

Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juhataja

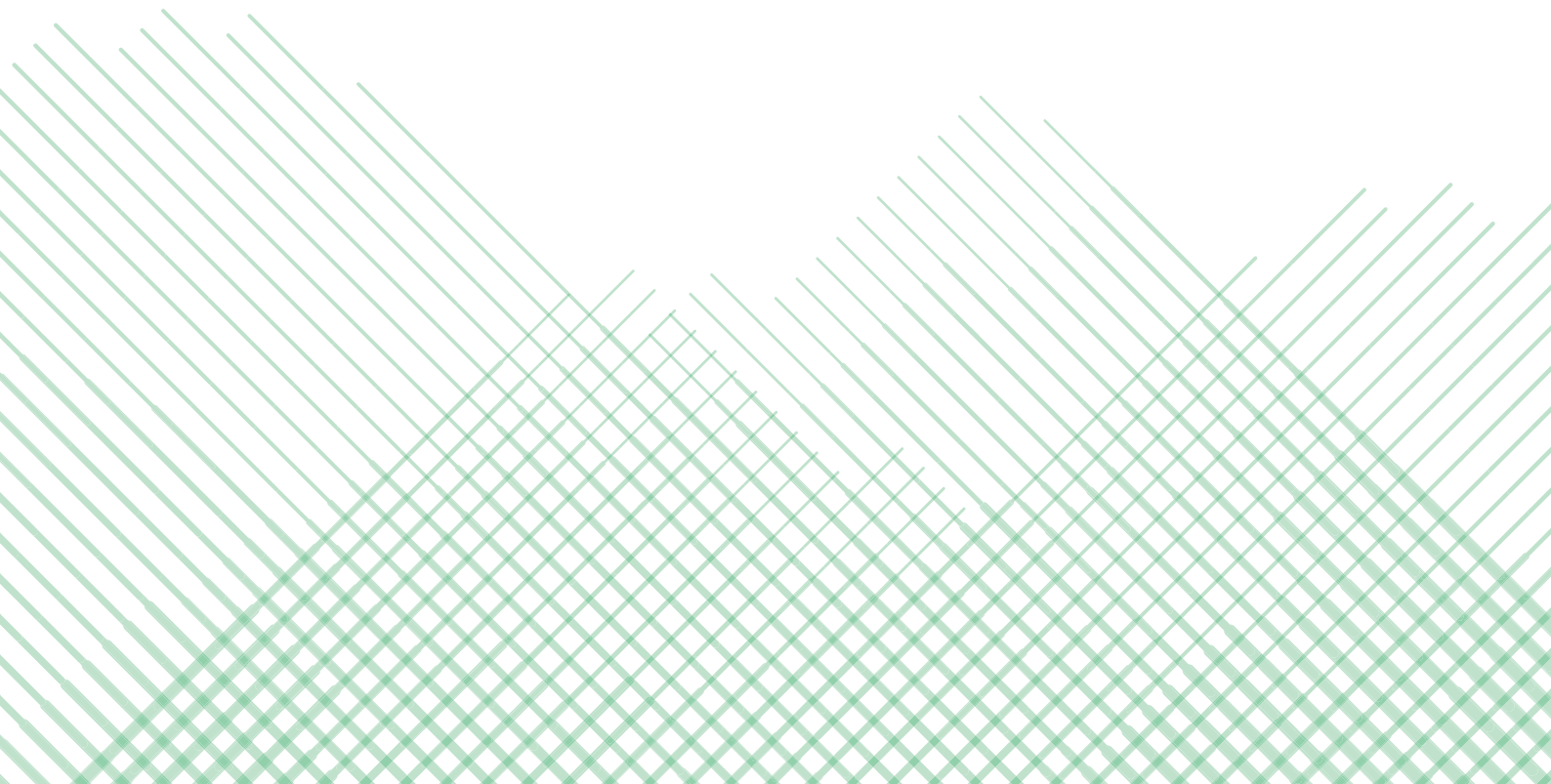
AUDIITORKOGU

Audiitorkogu juhatus hindab koostöös AJN-iga ennekõike järgnevat: mõlemapoolne hea arusaam teineteise tööpraktikatest ning võimalus korraldada järelevalvet nüüd ja edaspidi lähtudes mõistlikkuse printsiibist. Niimoodi saamegi ellu viia Audiitorkogu strateegiat, mis näeb ette tagada efektiivse järelevalve kaudu kvaliteetse teenuse osutamiseks vajaliku keskkonna ja võrdsed konkurentsitingimused. Põhimõtted siin oleks järgmised: vähem bürokraatiat ja rohkem sisu; otsustajate ja teostajate koolitamine; fookus avaliku huvi üksustega seotud töövõttudel; võrgustikuisest protseduuride integratsioon; Audiitorkogu liikmete omavahelise koostöö toetamine ning pidev liikmete tagasiside.

Märt-Martin Arengu
Audiitorkogu president

III

AUDIITORTEENUSTE TURG

1. Audiitorteenuste turg ja turukäive

Aruandeperioodil tegutses kokku 367 vandeaudiitorit, kutse kaotas 14 vandeaudiitorit.

Seisuga 30. juuni 2015 oli kokku 353 vandeaudiitorit.

Aruandeperioodil tegutses kokku 151 audiitorettevõtjat. Ühe audiitorettevõtja tegevusluba on peatatud.

Audiitorteenuste turu analüüsis võrdleme audiitorettevõtjate (AEV) majandusnäitajaid tegevusaruandest kahe aruandeperioodi ulatuses, ajavahemikus 1. juuli 2013 – 30. juuni 2015. Keskendume Eesti audiitorteenuste turu olulisematele struktuursetele ja mahulistele muutustele ning trendidele, vaatame kuidas AudS-i rakendamine on mõjutanud AEV tegevust.

Struktureeritud käsitluse tarvis reastame AEV-d käibe suuruse alusel neljal vaadeldaval perioodil ning moodustame kolm gruppi:

1. järjekohal 1. – 5. olevad AEV-d: suure tegevusmahuga praktiseerija (STP);
2. järjekohal 6. – 30. olevad AEV-d: keskmise tegevusmahuga praktiseerija (KTP);
3. järjekohal 31. – suurim järjekoht: väikese tegevusmahuga praktiseerija (VTP).

Audiitorteenuste turg on perioodi jooksul kasvanud 7,68%, st 1 790 093 euro võrra. Samal ajal on toimunud praktiseerijate arvu vähenemine 161-lt 152-le (-5,6%). Turumahu kasv ühest küljest ja praktiseerijate arvu vähenemine teisalt on AEV keskmist käivet aruandeperioodi jooksul kasvatanud 14,06% ulatuses.

STP, KTP ja VTP segmenti turuosa on selgelt välja kujunenud ning aruandeperioodil ei ole olulisi muutusi toimunud.

Kõigi segmentide summaarne käive on perioodi jooksul kasvanud:

1. STP 7,39%, st 945 534 euro võrra;
2. KTP 7,90%, st 484 347 euro võrra;
3. VTP 8,23%, st 360 212 euro võrra.

Järgnev tabel kajastab kahel perioodil AEV-te segmentide summaarseid käibeid ning tabelile järgnevate graafikutega avatakse selle sisu detailsemalt.

Tabel 3. Audiitorteenuste turgu iseloomustavad koondandmed (käive eurodes)

Segment	Praktiseerijaid segmendis ¹	Segmendi summaarne käive ²	Segmendi turuosa ³	Praktiseerija keskmine käive ⁴	Segmentide vahelised erisused ⁵	Keskmine käibe kasv ⁶	Turu-segmendi kasv ⁷	Mediaan-käive
2013/2014								
STP	5	12 788 515	54,90%	2 557 703	76,6	6,88%	6,88%	2 812 807
KTP	25	6 130 150	26,32%	245 206	10,4	13,75%	13,75%	206 720
VTP	131	4 374 743	18,78%	33 395	7,3	-3,43%	-0,39%	26 020
Kokku	161	23 293 408	100%	144 680		4,45%	7,11%	37 774
2014/2015								
STP	5	13 734 049	54,75%	2 746 810	70,8	7,39%	7,39%	2 957 044
KTP	25	6 614 497	26,37%	264 580	10,4	7,90%	7,90%	212 010
VTP	122	4 734 955	18,88%	38 811	6,8	16,22%	8,23%	34 098
Kokku	152	25 083 501	100%	165 023		14,06%	7,68%	44 258

Viimasel perioodil on kõik segmendid turuosa kasvatanud suhteliselt võrdselt, kuid kõige paremat turuosa kasvatamise võimet näitab VTP segment ning seejärel KTP segment, ületades turu keskmist kasvukiirust. Eelmiste aastate trend jätkub, kus STP segment kaotab turuosa KTP ja VTP segmentidele.

1 *Praktiseerijaid segmendis* - praktiseerija = audiitorettevõtja (AEV).

2 *Segmendi summaarne käive* on segmenti kuuluvate AEV-te käivete summa.

3 *Segmendi turuosa* on segmendi summaarse käibe jagatis kogu summaarse käibega.

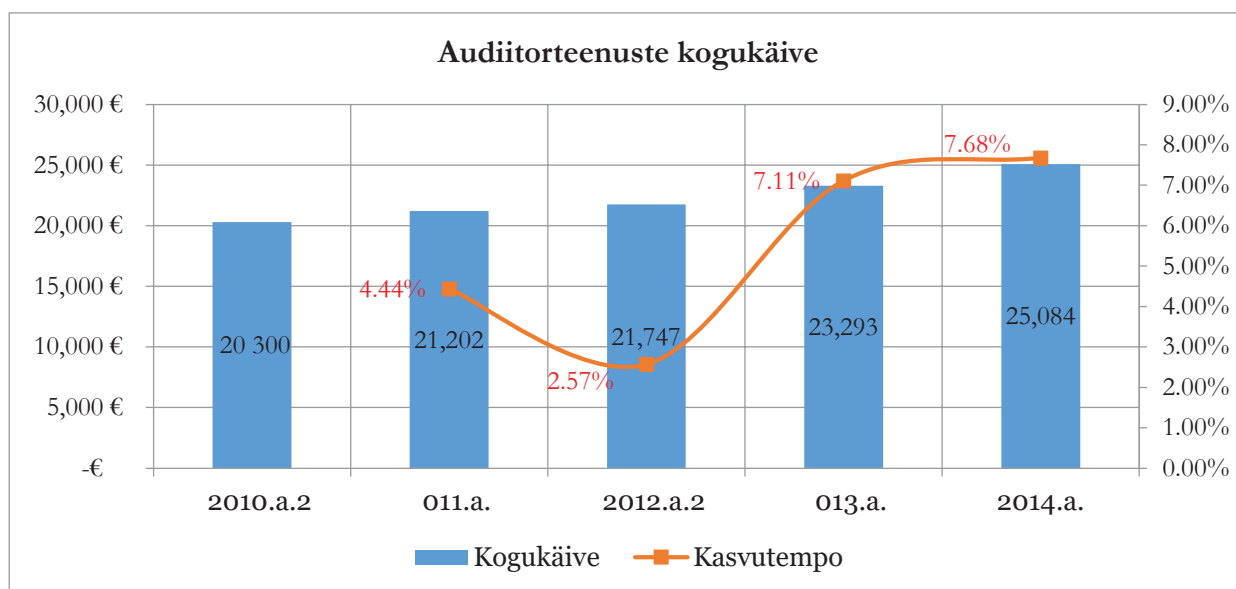
4 *Praktiseerija keskmine käive* on segmendi summaarne käive jagatud AEV-te arvuga segmendis.

5 *Segmentide vahelised erisused STP real* on STP praktiseerija keskmine käive jagatud VTP praktiseerija keskmise käibega, KTP real on STP praktiseerija keskmine käive jagatud KTP praktiseerija keskmise käibega. VPT real on KTP praktiseerija keskmine käive jagatud VPT praktiseerija keskmise käibega.

6 *Keskmine käibe kasv* on segmendi AEV-te keskmise käibe jagatis sama segmendi eelmise perioodi keskmise käibega miinus üks.

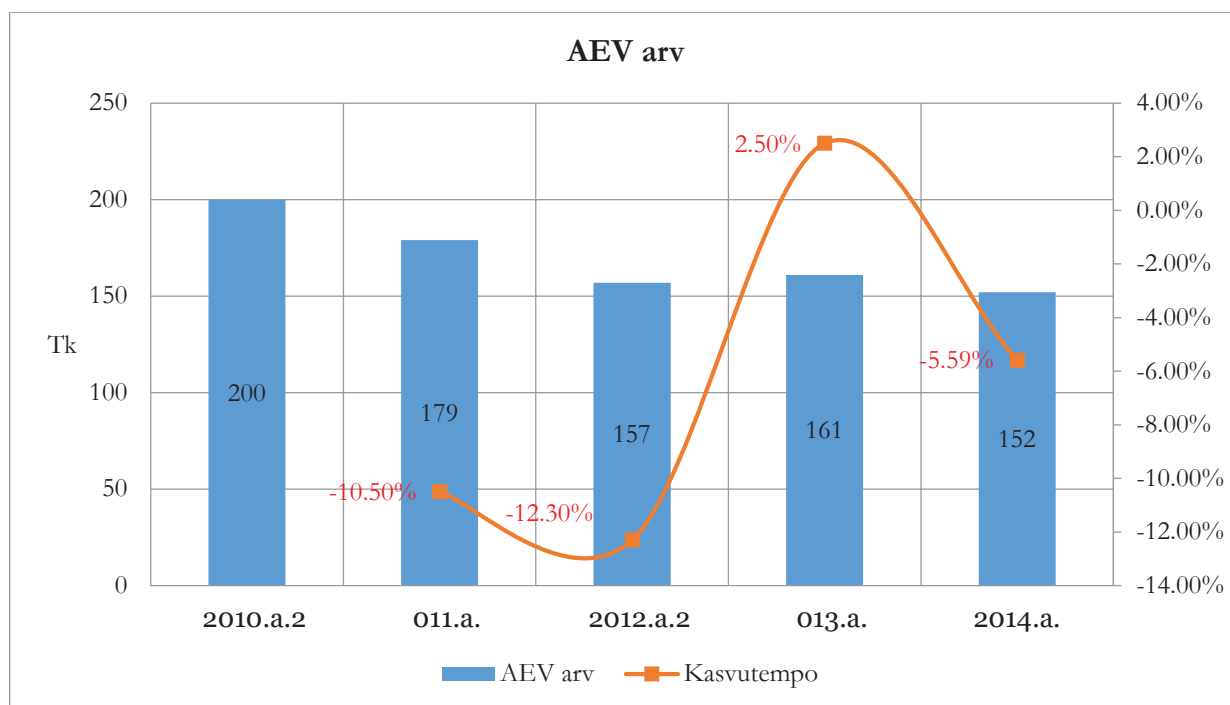
7 *Turusegmendi kasv* on segmendi summaarse käibe jagatis sama segmendi eelmise perioodi summaarse käibega miinus üks.

Joonis 1. Audiitorteenuste kogukäive (1000 €, vasak skaala) ja selle kasvutempo (% , parem skaala)

AEV-te arv on perioodi jooksul kahanenud 5,59%.

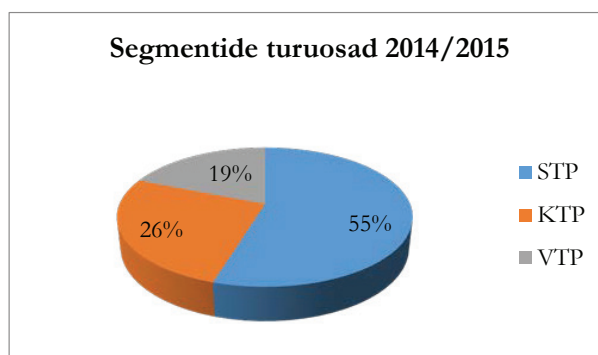
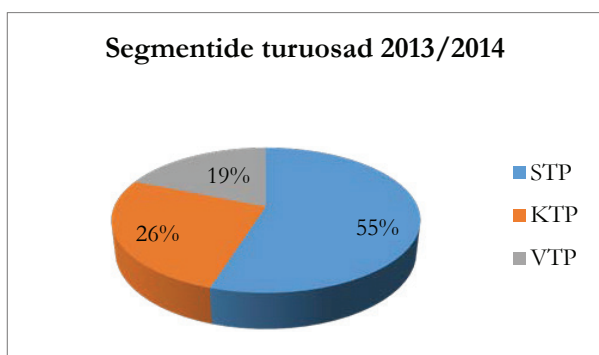
Joonis 2. Audiitorettevõtjate arv (inimest, vasak skaala) ja selle kasvutempo (% , parem skaala)

Joonis 3. Praktiseerija keskmine käive (1000 €, parem skaala) ja selle kasvutempo (% , vasak skaala)

Joonis 4. Segmentide turuosad kahel perioodil.

2. Muutused turusegmentides ja nende vahel

Segmentide vahelised muutused iseloomustavad turu juurdekasvu või kahanemise jaotumist aastate kaupa AEV suurskategoriate vahel.

Tabel 4. Turu juurdekasvu jaotumine segmentide vahel perioodi lõikes

Segment	2013		2014	
STP	822 720 €	53,19%	945 534 €	52,82%
KTP	740 919 €	47,90%	601 894 €	33,62%
VTP	-16 929 €	-1,09%	242 665 €	13,56%
Kokku	1 546 710 €	100,00%	1 790 093 €	100,00%

Segmendisiseste muutuste osas toome välja AEV arvu segmendis, kelle käive tõusis või langes.

Tabel 5. AEV arv (tk) segmendis, kelle käive tõusis või langes

Segment	2013		2014	
	Käibe tõus (tk)	Käibe langus (tk)	Käibe tõus (tk)	Käibe langus (tk)
STP	4 (80%)	1 (20%)	5 (100%)	0 (0%)
KTP	18 (72%)	7 (28%)	18 (72%)	7 (28%)
VTP	70 (52,6%)	63 (47,4%)	81 (66,4%)	41 (33,6%)
Kokku	92 (56,4%)	71 (43,6%)	104 (68,4%)	48 (31,6%)

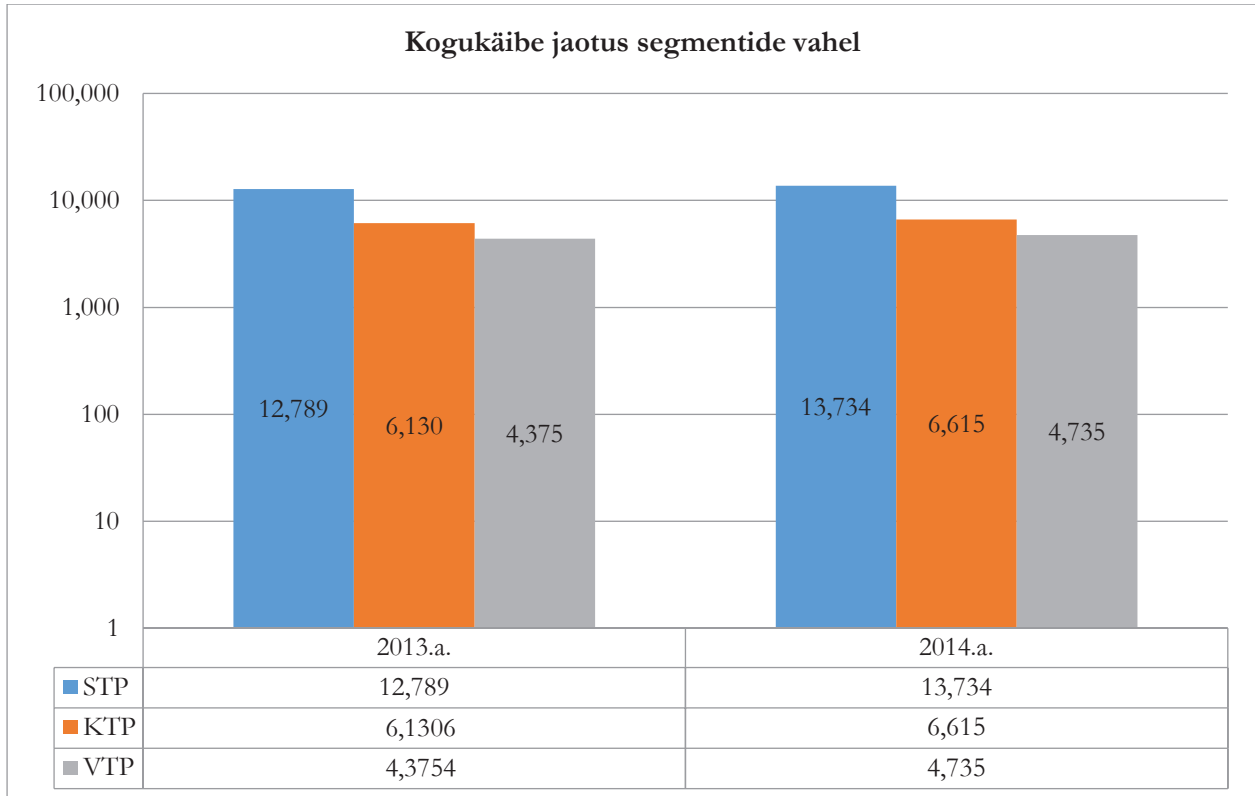
Audiitorteenuste turg on viimastel aastatel näidanud stabiilset kasvu. 2013 ja 2014 on AEV arv, kelle käive kasvas, selgelt ületanud AEV arvu, kelle käive kahanes. Kõige intensiivsemalt suutsid käivet kasvatada audiitorettevõtjad STP segmendis.

Audiitorteenuste turu kasvust on võitnud kõik audiitorettevõtjad, kõige enam on AEV keskmine käive kasvanud (16,22%) VTP segmendis. AEV, kelle tegevusluba on kehtetuks tunnistatud

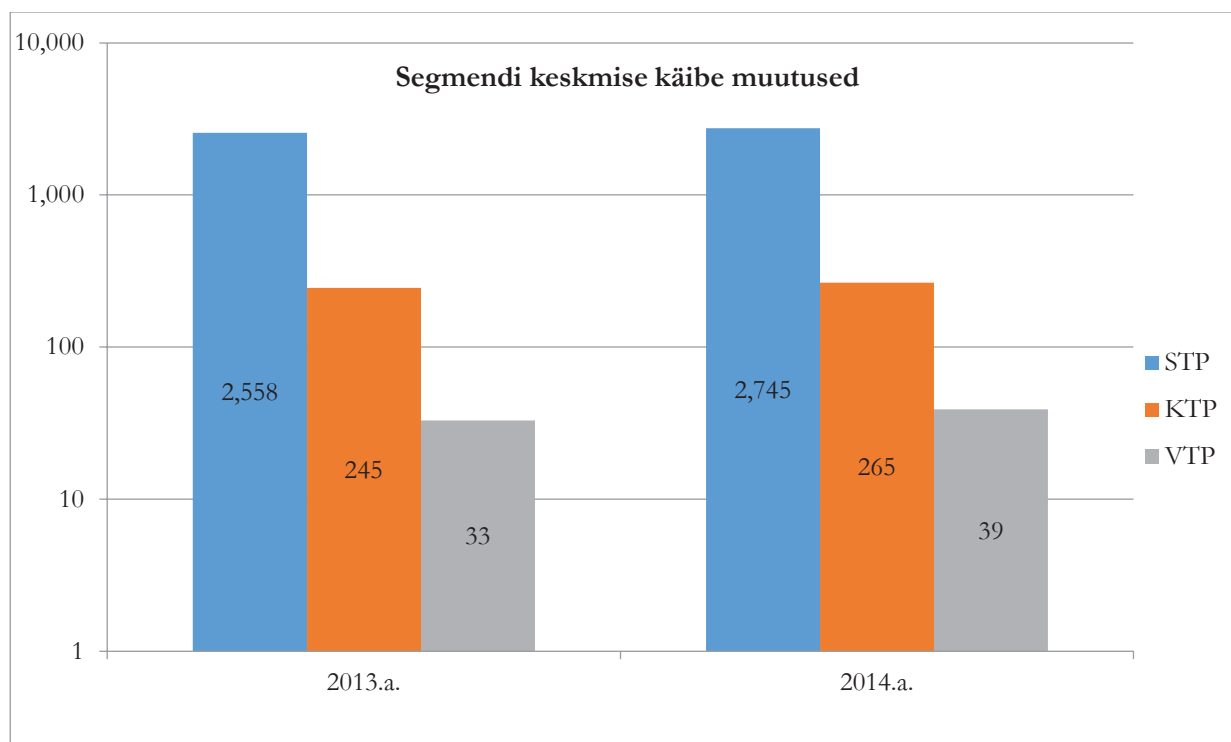
asetsevad kõik VTP segmentis. AEV arvu vähenemine VTP segmentis võimendab segmenti keskmise käibe kasvu. Segmentide keskmine käive on perioodi jooksul kasvanud järgmiselt:

1. STP 7,39%;
2. KTP 7,90%;
3. VTP 16,22%.

Joonis 5. Audiitorteenuste kogukäibe jaotus segmentide vahel 2010-2013 (1000 €)

Joonis 6. Segmendi keskmise käibe muutus 2010-2013 (1000 €)

Tabel 6. AEV vahelised erisused¹ (kordades) segmenditi 2010-2013

Segment	2013	2014
STP / VTP	76,6	70,8
STP / KTP	10,4	10,4
KTP / VTP	7,3	6,8

Kahe viimase perioodi jooksul on segmentide vahelised erinevused kahanenud üksnes VTP segmendi puhul, kus väikese ja suure tegevusmahuga praktiseerijate omavaheline suurusproportsioon on kahanenud (2013 – 76,6 vs 2014 – 70,8) ning väikese ja keskmise tegevusmahuga praktiseerijate omavaheline suurusproportsioon on kahanenud 7,3-lt 6,8-le.

¹ AEV-te vahelised erisused arvutati ühe segmendi praktiseerija keskmise käibe suhtena teise segmendi praktiseerija keskmisse käibesse.

3. KVK tulemuste jagunemine AEV segmentidesse

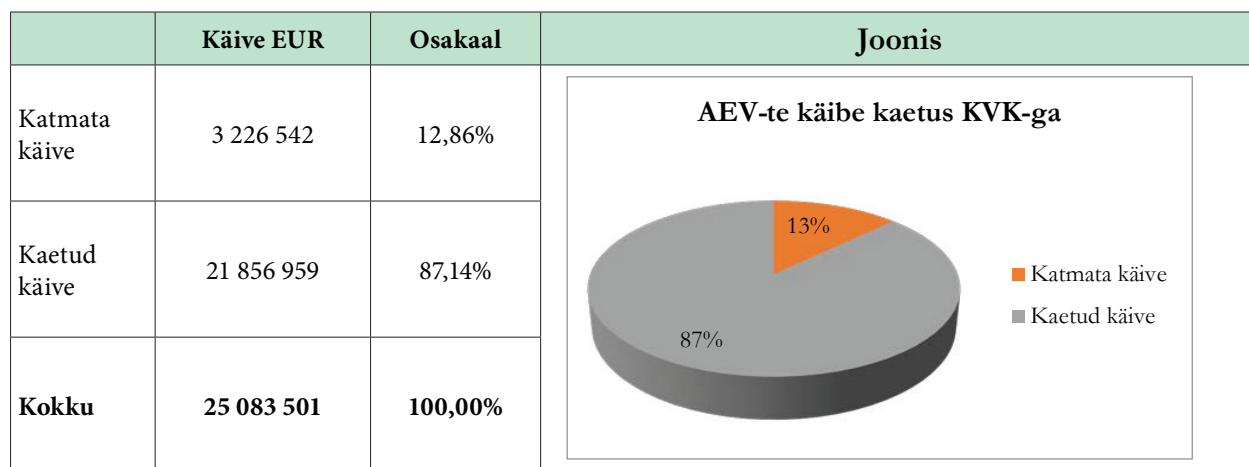
Seniajani läbi viidud KVK-ga on hõlmatud audiitorteenuste turul tegutsevatest AEV-dest 68%. Nende AEV-de summaarne käive moodustab turumahust 87% (vt joonis 7), millest 63% langeb STP, 23% KTP ja 14% VTP segmenti arvele (vt joonis 8).

KVK tulemuste põhjal (vt joonis 9 ja joonis 10) saab väita, et kõige suuremad probleemid vandeaudiitori kutsetevuse kvaliteedi osas on iseloomulikud VTP segmentile. Sellesse segmenti koondub nii arvuliselt (35 punast, 46 kollast ja 27 rohelist), kui ka protsentuaalselt (punaste osakaal 32%, kollaste osakaal 43% ja roheliste osakaal 25%) kõige rohkem KVK nõrku tulemusi.

Ka KTP segmentis on KVK rohelisi tulemusi alla poole (41%) KVK kaetud AEV-st, st 13. KVK kaetud AEV-st 48% (st 10 AEV) on tulemus kollane ja 11% (st 3 AEV) punane.

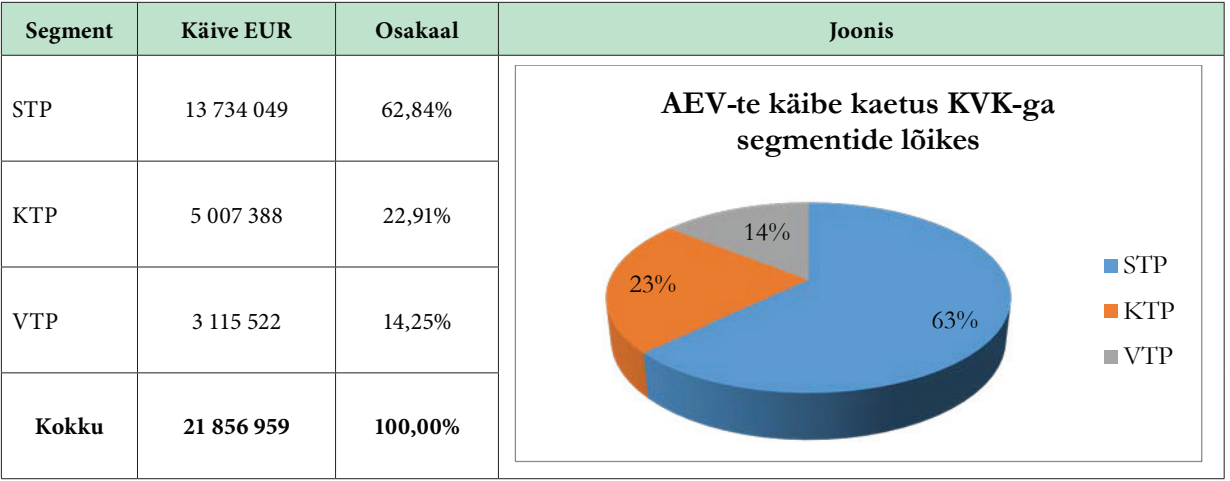
STP segmenti kuuluvad AEV on näidanud parimat kutsetevuse kvaliteeti. Kõik KVK tulemused on seni olnud rohelised.

Joonis 7. AEV-de käibe kaetus KVK-ga

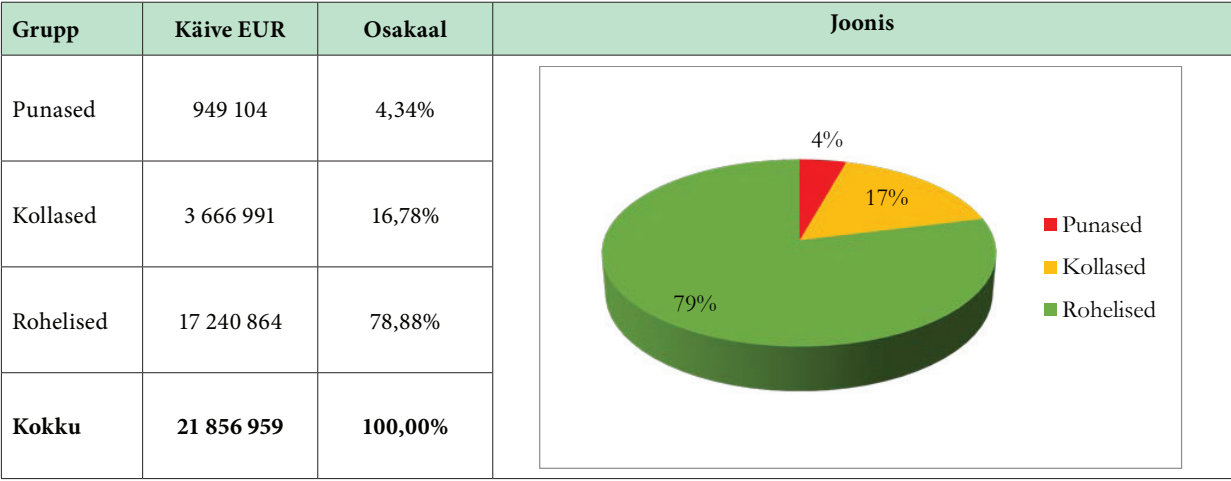

Joonis 8 iseloomustab AEV KVK tulemuste jaotumist AEV suuruse segmentidesse.

Joonis 8. AEV-de käibe kaetus KVK-ga segmentide lõikes

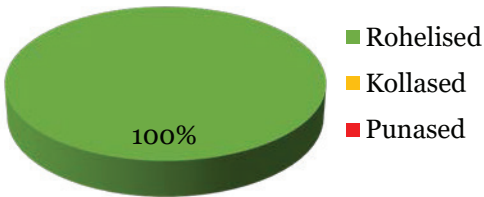
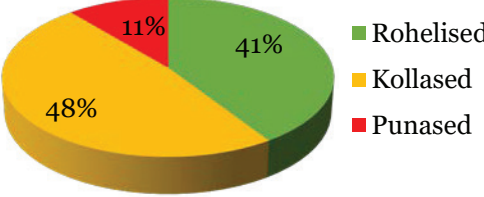
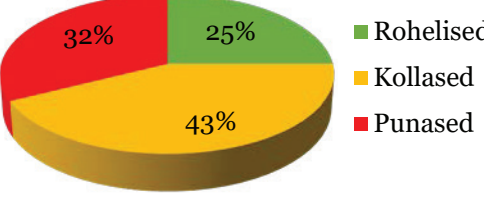
Joonis 9. AEV-te kaetud käive KVK tulemuse lõikes

Kvaliteedikontrolli teostamine segmentide lõikes 2010-2015 (vt joonis 10):

- STP - kokku 5 AEV-d. KVK on läbi viidud kõigil viiel AEV-l. Kahel AEV-l on KVK läbi viidud kahel korral, st summaarselt on läbi viidud 7 KVK-d;
- KTP - kokku 25 AEV-d. KVK on läbi viidud 20-l AEV-l, st 80%. Viiel AEV-l on KVK läbi viidud kahel korral ja ühel AEV-l kolmel korral, st summaarselt on läbi viidud 27 KVK-d;
- VTP - kokku 122 AEV-d. KVK on läbi viidud 78-l AEV-l, st *ca* 68%. 21 AEV-l on KVK läbi viidud kahel korral ja kolmel AEV-l kolmel korral.

Joonis 10. KVK tulemus segmentide lõikes

Segment	Rohelised	Kollased	Punased	Joonis
STP	7	-	-	 100% ■ Rohelised ■ Kollased ■ Punased
KTP	11	13	3	 41% 48% 11% ■ Rohelised ■ Kollased ■ Punased
VTP	27	46	35	 25% 43% 32% ■ Rohelised ■ Kollased ■ Punased

KVK punased tulemused (tk) jaotuvad:

- a. 92% ulatuses VTP segmenti;
- b. 8% ulatuses KTP segmenti.

KVK punased tulemused moodustavad KVK-ga kaetud turumahust käibe alusel ~4%.

KVK kollased tulemused (tk) jaotuvad:

- a. 78% ulatuses VTP segmenti;
- b. 22 % ulatuses KTP segmenti.

KVK kollased tulemused moodustavad KVK-ga kaetud turumahust käibe alusel 17%.

KVK rohelised tulemused (tk) jaotuvad:

- a. 60% ulatuses VTP segmenti;
- b. 24% ulatuses KTP segmenti;
- c. 16 % ulatuses STP segmenti.

KVK rohelised tulemused moodustavad KVK-ga kaetud turumahust käibe alusel 79%